

Petycja do Burmistrza Chojnic i Rady Miejskiej w Chojnicach

Szanowne Panie, Szanowni Panowie,

Wnosimy o zmianę epitafium na pomniku znajdującym się w centrum cmentarza żołnierzy radzieckich w Chojnicach, przy ulicy Kościerskiej.

Obecnie na obelisku widnieje napis w języku polskim i rosyjskim: „Bohaterom ZSRR 1945”.

Proponujemy zmianę treści tego napisu na : **„Żołnierzom Armii Czerwonej poległym w walce z nazizmem - 1945. Niech spoczywają w pokoju”.**

Nowe epitafium powinno być umieszczone na obelisku w języku polskim, rosyjskim i niemieckim.

Dostrzegliśmy, że należy spojrzeć na problem możliwie wielostronnie, aby nie redukować uzasadnienia do manifestu natury ideologicznej. Zapis „Bohaterom ZSRR” wzbudza w części społeczności lokalnej silne emocje związane z tragicznymi doświadczeniami czasu końca II Wojny Światowej. Podłoże ideologiczne tego epitafium jest na tyle widoczne, że dzieli społeczność Chojnic, która złożona jest z

Stowarzyszenie Arcana Historii

ludzi o poglądach zarówno pro sowieckich, jak i antysowieckich. Jest dla nas oczywistym, że wspomniana polaryzacja stanowisk jest możliwa w społeczeństwie obywatelskim. Uważamy jednak, że epitafium nie może jednostronnie wykluczać stanowisk, które znajdują swoje racjonalne uzasadnienia. Istnieje bowiem poważną sprzeczność między konsekwencjami wyzwolenia z 14 lutego 1945, a treścią i formą rocznicowych obchodów tego wydarzenia. Burmistrz miasta składa wtedy kwiaty, a delegacja pochyła Polską Flagę przed Czerwoną Gwiazdą, symbolem zniewolenia i epitafium, które jest przedmiotem niniejszego pisma.

Dostrzegamy przede wszystkim, że obecna wersja epitafium jest niejasna. Nie precyzuje komu i dlaczego oddaje się cześć poprzez obecność w tym miejscu obelisku. W języku polskim słowo „bohater” jest nacechowane niezwykle pozytywnie. W ten sposób odczytując napis zgodnie z jego literą powinno się przyjmować jedynie pozytywne dla Polski skutki wkroczenia Armii Czerwonej na Pomorze oraz sławić jej żołnierzy jako mężnych i dzielnych wyzwolicieli. Jest oczywistym, że nie wszyscy zgadzają się na taką interpretację historii. Epitafium w obecnej treści jest strukturą zamykającą dyskurs obecny w sporach historycznych i politologicznych, budujący się wokół pęknięcia pro i antysowieckiego. Dzięki zmianie treści napisu mieszkańcy będą poinformowani o intencjach, jakie przyświecają gospodarzom tego właśnie miejsca pamięci i spoczynku. Pamięć o wkroczeniu Armii Czerwonej do Chojnic 14 lutego 1945 roku zostanie zachowana, a możliwość poznania prawdy o tych wydarzeniach pozostanie otwarta. Pomnik, rozumiany jako świadectwo historyczne nie będzie już dłużej przykładem jednostronnego postrzegania historii. Zmiana treści napisu ukazałaby głównego wroga, przeciw któremu żołnierze radzieccy szli w bój. W tym kontekście ważnym jest, że w kategoriach katów, morderców i ludobójców postrzegany jest nazizm. Nikt nie znajdzie uzasadnionego argumentu na sensowność twierdzenia podważającego kwestię zasadności proponowanego przez nas epitafium. Przecież to właśnie Armia Czerwona walczyła z wojskami niemieckimi o miasto

Chojnice w roku 1945. Funkcjonowanie w przestrzeni publicznej symboli totalitaryzmu i związanych z tym praktyk nie budzi zaufania społecznego, ale wręcz przeciwnie stawia je pod znakiem zapytania. Podobnie jak pod znakiem zapytania staje kwestia legitymizacji składania hołdu Bohaterom ZSRR.

Epitafium o treści „Bohaterom ZSRR” urąga, więc prawdzie historycznej. Postawiliśmy sobie dwa pytania – kim byli „Bohaterowie ZSRR” i kto oraz za co otrzymywał ten tytuł.

Odnaczeniem „Bohater ZSRR”, jako najwyższym odznaczeniem państwowym ZSRR (nie wojskowym), byli odznaczani Ci, którzy zapisali się wybitnymi dokonaniem dla Związku Radzieckiego lub społeczeństwa sowieckiego (szczególnie ceniony był wkład w internacjonalistyczną rewolucję robotniczą). Odnaczeni mogli być tak jednostki jak i grupy ludzi, a nawet miasta. Odznakę ustanowiono 16 kwietnia 1934 roku. Od 1 sierpnia 1939 roku odznaczenie jako złotą gwiazdę przypinano wyróżnionym do piersi. Tytuł nadawano nawet po trzy razy jednej osobie (wyjątek stanowi Leonid Breżniew, który odznakę otrzymał czterokrotnie). Jednak większa część odznaczonych otrzymywała go jeden raz. Całkowita ilość osób odznaczonych w latach 1934 – 1991 wyniosła 12,745. Wśród odznaczonych znaleźli się zarówno ludzie wybitni - piloci, inżynierowie, naukowcy, ale też i mordercy (Ławientrej Beria, Ramon Mercader czy Klement Woroszyłow, który podpisał w 1939 roku wyroki śmierci na polskich oficerach i intelektualistach zabitych w lasach katyńskich). Należy zauważyć, że głównym kryterium przyznania odznaczenia było działanie na rzecz dobra ZSRR. Tytuł otrzymywali również partyjni (etatowi) komuniści z okazji rocznic państwowych, jak i własnych. Funkcjonariusze NKWD również licznie otrzymywali najwyższe odznaczenie ZSRR. I tak – w wojnie radziecko – fińskiej (która toczyła się bezprawnie) tytuł Bohatera ZSRR otrzymało 416 żołnierzy radzieckich i funkcjonariuszy NKWD. Za udział w wojnie domowej w Hiszpanii po stronie Frontu Ludowego (komuniści) odznakę Bohatera ZSRR otrzymało 59 osób. 2 osoby zostały udekorowane w związku z wojną

egipsko – izraelską. Kolejnych 65 osób zostało udekorowanych w związku z wojną radziecko – afgańską.

Wartym zaznaczenia jest fakt, że 70 armia radziecka, która atakowała Chojnice była sformowana przez graniczne oddziały NKWD ZSRR. Armia ta została sformowana w lutym roku 1943, a rozwiązana w czerwcu 1945 roku. Wśród żołnierzy 70 armii odznaczenie Bohatera ZSRR – pośmiertne za całokształt walk frontowych (nie tylko za walki pod Chojnicami) otrzymał kapitan Paweł Ermak. Odznaczenie przyznano mu 29 czerwca 1945 roku. P. Ermak spoczywa na chojnickim cmentarzu, ale odznaczenie przyznane za całokształt walk frontowych ujmuje również jego zaangażowanie w walkach podczas zajmowania wschodniej Polski w 1939 roku. Podobnie też uhonorowany został Mikołaj Kuropatwy, który zginął w walce o Chojnice nie wiedząc, że został mu nadany tytuł „Bohatera ZSRR”.

Kolejną zwracającą uwagę rzeczą jest nieścisłość logiczna związana z pojęciem zbioru. Otóż epitafium „Bohaterom ZSRR” jest formą wykluczającą dla zwykłego, „prostego człowieka” – „prostego żołnierza ZSRR”. Takie epitafium uniemożliwia oddawanie w tym miejscu hołdu zwykłemu żołnierzowi, a corocznie władze miasta powtarzają fałszywy rytuał składając hołd totalitaryzmowi (prawdopodobnie robiąc to nieumyślnie i bezwiednie) – co przedstawiają później jako wspomnienie i cześć dla „zwykłego żołnierza”.

Od 1991 roku w Federacji Rosyjskiej zakazano używania tytułu „Bohatera ZSRR”.

Celem petycji poza wymiarem czysto materialnym – zmiana epitafium – jest też chęć zapobieżenia relatywizacji. Dokładniej zależy nam na rozdzieleniu tragedii ludzkiej związanej z utratą życia (oddawanie hołdu poległym) od ideologii związanej z symbolami (oddawanie hołdu systemowi totalitarnemu), którym to jak uważamy oddaje się hołd, wprowadzając w błąd społeczeństwo - informując mieszkańców Chojnic, że cześć składa się „prostym żołnierzom”. Być może intencje corocznego

Stowarzyszenie Arcana Historii

ceremoniału są wzniosłe, ale fakty przeczą słowom burmistrza o jego intencjach. Jeśli chodzi tylko o pamięć o poległych, a nie o ideologiczne upamiętnianie dawno nieaktualnego systemu totalitarnego to jesteśmy pewni, że nasza petycja spotka się z pełną przychylnością ze strony członków Rady Miejskiej w Chojnicach.

Jednocześnie zaznaczamy, że nie ma żadnych przeszkód formalno – prawnych w postaci umów bilateralnych pomiędzy Rzeczpospolitą Polska, a Federacją Rosyjską, które mogłyby uniemożliwić zmianę epitafium.

Składamy jednocześnie prośbę o umieszczenie pełnej listy poległych w Chojnicach żołnierzy Armii Czerwonej w Internecie na stronie Urzędu Miejskiego, jak też o wykonanie tablicy informacyjnej. Na takiej tablicy ustawionej przed cmentarzem powinien znaleźć się opis walk niemiecko – radzieckich w kilku wersjach językowych i z odpowiednimi mapami sytuacyjnymi bez symboli denotujących ideologie totalitarne.

Z wyrazami szacunku

Otrzymują:

1. Burmistrz Miasta Chojnice Arseniusz Finster
2. Przewodniczący Rady Miejskiej Chojnic Mirosław Janowski
3. Radni Miejscy obecnej kadencji
4. Poseł na Sejm RP Pan Piotr Stanke
5. Poseł na Sejm RP Pan Jacek Kowalik
6. Poseł na Sejm RP Pan Leszek Redzimski
7. Senator RP Pani Dorota Arciszewska – Mielewczyk
8. Prezes Stowarzyszenia Wspólna Ziemia Pan Radosław Sawicki
9. Prezes Fundacji Inicjatyw Obywatelskich im. Marcina Fuhrmanna
10. a/a